

mas óvórendszabályokat, illetve védő készüléket, melyekkel üzemük veszélyességének fokát leszállíthatják és igazságosnak azért, mert ez a rendszer hivatva lesz megszüntetni azokat az igazságtalanságokat, melyek abból keletkeztek, hogy a balesetelhárítási szempontból jobb, vagy egészen jó berendezésű üzemek ugyanolyan mértékű terheket viseltek, mint az ugyanabba a veszélyességi osztályba tartozó hiányos felszerelésű, vagy balesetelhárítási szempontból teljesen felszeretlen üzemek, melyekben a balesetek gyakoriabbak és súlyosabbak.

Az igazság az, hogy azok az üzemek, melyekben az óvókészülékek hiánya miatt gyakoriabbak a balesetek, melyek tehát nagyobb mértékben okozzák és szaporítják hiányos felszerelésük folytán a baleseti költségeket, ennek arányában nagyobb kvótával vegyenek részt a balesetbiztosítási terhek viselésében, mint azok az üzemek, melyek költséges befektetésekkel alkalmazzák a szükséges és czélszerű óvókészülékeket a balesetek elhárítása érdekében.

Somló Jenő.

A főváros jubileuma és az ipar.

A székesfőváros törvényhatósága hétfőn ünnepelte meg, a Vigadó nagytermében megtartott diszkozyűléssel Pest, Buda és Ó-Buda egyesítésének negyven éves évfordulóját. A diszkozyűlésen, a mely méltó pompával fejezte ki a jubileum történelmi jelentőségét, Bárczy István polgármester nagyszabású beszédet mondott, a melyben futó pillantást vetve a negyvenéves múlt eseményeinek és alkotásainak hatalmas sorozatára, megragadó képet tárt a törvényhatóság elé afőváros múltjáról.

Az ipar szempontjából szemlélve e helyen a polgármester által megrajzolt képet, lehetetlen megelégedéssel, sőt örömmel meg nem állapítani, hogy a főváros

multjának ez a felsorolása egyúttal a fővárosi és az egész magyar ipar gyönyörű haladásának fényes dokumentálása. Voltaképpen *minden ipari* abban a gazdag adathalmazban, a melylyel a polgármester a főváros igazán amerikai fejlődését bemutatta. Az óriási építkezések, a városszabályozás, a hidak építése, az új utak és körutak, a társadalompolitikai intézmények hosszú sora stb. stb., mind az ipar munkájának az eredményei, de egyúttal a magyar ipar kifejlődésének alkalmi is voltak. Nyilvánvaló a magyar ipar fejlődésének összefüggése a főváros emelkedésével, hiszen a magyar ipar érvényesülése egybeesik a főváros multjával és rohamos fejlődésében is lépést tartott az ország fővárosával.

Vázlatos illusztrálásul ennek az összefüggésnek kiemelünk néhány adatot a polgármester beszédéből, a melyek különösen jellemzik az ipar szerepének nagy fontosságát a főváros fejlődésében.

40 év előtt 9300 épületünk volt, ma kétszer annyi van: 18.100. De a 40 év előtti 9300 épületnek négyötödrésze földszintes volt és csak 2 százaléka (200 épület) volt 3 és 4 emeletes, míg ma a földszintes épületek száma lefogyott 80 százalékról 50 százalékra (a város belső részén 40 százalékra) és a 3 és 4 emeletes házak száma felemelkedett 200-ról 17-szer annyira, 3370-re. A 3-ik és negyedik emeleten 40 év előtt 17.000 ember lakott, ma 387.000. *A földszinti lakók száma megapadt, minthogy a város fejlődésével a földszintet az ipar és kereskedelem foglalta el.* A lakások száma volt az egyesülés után első népszámláláskor 1880-ban 72.000, ma 180.000 és a szobák száma 1874-ben 91.000 és ma 327.000.

Igen nagy jelentőségű volt a főváros új képének kialakulása az Andrassy-út és a Nagy-körút kiépítése. Mindkét út legnagyobbbrészt elhanyagolt, zegzugos, apró régi, jobbára földszintes házakkal beépített városrészeket sepert el.

A három városrész egyesítése után indul meg a Margithid és az összekötő vasúti hid építése.

A Margit-hid megépülése (1873—1876) megindítja a budai belső körút (Margit-körút, Krisztina-körút és Attila-körút) építése ügyét, de ez is csak lassan halad a pénzügyi krízisek miatt, míg az 1884. évi XVIII. t.-cz. e részre is újabb lendületet nem ad.

Mindkét városrészre nagyfontosságú az 1893. évi XIV. t.-cz., mely két új Dunahid megépítését határozza el. Ezek közül a mai Ferencz József-hid előbb épülve meg, a Kelenföld, illetve különösen a Lágymányos már előbb megállapított szabályozási terve szerint létesült az e hid alatt elterülő új városrész. Az Erzsébet-hid megépítése maga után vonta a Belváros szabályozásának módosítását, valamint a Kossuth Lajos-utca és a Koronaherczeg-utca kiszélesítését. A jobbparton a hidépítés ad újabb lökést a tabáni szabályozási kérdésnek, melyre a főváros már régóta áldozott, amennyiben évtizedeken át összevásárolta a Gellért-hegy északi oldalán és a Dunasor táján levő házakat is. Ugyanebbe az időbe esik a kaszárnyák beváltása, minek legjelentősebb eredménye az Újépület helyén létesült szabadságterei sikerült szabályozás (Palóczy Antal művésziesen szép tervezése), valamint a volt Károly-kaszárnya megszerzése a városháza céljára. Ugyancsak e kornak kezdetére esik a keleti pályaudvar építése, a melyet a város beépített részén kívül helyeztek el s a mely mellett a Rottenbiller-utca és az Aréna-út között épült fel azóta az úgynevezett Chicagó, a mely ma Budapestnek legsűrűbb népességű része.

A közgyűlés idejének rövidsége miatt a polgármester, a negyven év alatt fölépült közintézményekből csak mutatóba sorol fel egynehányat. Ezek: az új királyi palota, az új országház, a Mátyás-templom a Halászbástyával, a pénzügyminisztérium, a Kuria, az egyetem, műegyetem, a klinikák, kórházak és Népszínházon kezdve úgyszólván valamennyi ma létező kószínház, a tőzsde, a nagy bankpaloták, Mezőgazdasági múzeum, vágóhidak, vásárcsarnokok, népszálló,

népház, műhelyházak, a városi bérházak és kislakások, a melyek építésével a városi lakások száma mintegy 7000-el szaporodott.

Az ipar kapcsolatos fejlődése természetesen szükségessé tette az ipar céljait szolgáló intézmények létesítését is. A mint látjuk, a negyven év alatt szervezett oktatási intézetek sorában, megfelelő, ha nem is elegendő, de azért jelentős számmal szerepelnek: az iparoktatási intézetek is. A polgármester által bemutatott összeállítás szerint az 1913. évben volt összesen: gazdasági és háztartási iskola 50, ipariskola 5, felső kereskedelmi iskola fiúknak 4, lányoknak 1, kereskedelmi szaktanfolyam lányok részére 11, iparostanoncziskola 77, kereskedőtanoncziskola 7, felsőbb leányiskola 2, leánygimnázium 1 és a következő tanfolyamok: Tanulók részére: női ipari házi szövőtanfolyam, háztartási tanfolyam és cselédképző intézet, zenetanfolyamok, házi ipari kísérleti szövő- és varrótanfolyam. A tanszemélyzet részére: háztartási gyakorlati tanfolyam, piperemunkatanfolyam, berlini pamutmunka, szlőjd, ének-, elemi rajz-, torna-, általános irányú iparrajztanfolyam, szakirányú iparrajztanfolyam, mentő-, tűzoltó-, méhészeti, gyógypedagógiai, gazdasági tanfolyam, pedagógiai szeminárium.

Külön megemlést érdemel, hogy a lefolyt negyven év alatt az ipari célra szolgáló gáz ára 28 fillérről 16 fillérre csökkent.

Megemlékezvén a multról, a polgármester a jövő felé fordítja a tekintetét. Használjuk fel ezt az alkalmat, — mondotta — hogy előkészítsük az igazi jubileumot, a tíz év múlva bekövetkezőt, a félszázados Budapest bemutatását. Képzeltében megrajzolva az ötven esztendő Budapest képét. E képnek az iparral vonatkozásban levő részét így festi meg:

„— A Csepelszigeten nagyszabású kereskedelmi kikötő megfelelő teherpályaudvarral, elevátorral, áruraktárakkal és gyártelepekkel; a Lágymányoson az állandó kiállítási terület, két új hid, a város körül messze terjedő pompás kerti gazdaságok, tehervasutak, nagyszabású modern kórházak, szülőházak, csecsemőintézetek, — a Kamara-erdőben mintaszerű

szegénygondozó intézet, a munkanélküliség esetére való biztosítás szervezése, egészséges, olcsó városi lakások szaporítása, szigorú lakásfelügyelet, tuberkulitikusok köteles elkülönítése és felügyelete, üdülőtelepek, nagyszabású homokos partú népfürdők, városi olcsó zuhanyfürdők, kifogástalan jókarban tartott tiszta utak, parkok és közterek, jól szervezett közjótékonyági és gyermekvédelmi igazgatás, modern közvágóhid, nagyszabású húscsarnok, modern árucarnokok az élelmiszer-nagykereskedelem számára, sűrűn látogatott nagyszabású városi könyvtár és szabad iskola, városi műhelyek, a megélhetést elősegítő, könnyítő különböző intézmények és végül mintaszerűen pontos és jó városi közigazgatás. Ugyebár mindez szédlítő utópia? — pedig nem, csak a tíz év kevés. Ezeket mind meg kellene csinálni s meg is fogják csinálni, csakhogy esetleg nem mi, hanem az utódaink. S ha ez legalább nagyjában meglesz, az lesz Budapest igazi jubileuma.“

Ipartestületek Országos Szövetsége.

Az Ipartestületek Országos Szövetsége november 19-én választmányi ülést tartott.

Jelen voltak: *Gelléri Mór* majd *Zechmeister Kálmán* társelnökök elnöklelte alatt: *Sziklai Zsigmond* és *Melkó Bertalan* alelnökök, *Gunszt József*, *Bozsó János*, id. *Cserna Lajos*, *Krazsó János*, *Bálint Menyhért*, *Ullmann Jákó*, *Herman Ödön*, *Bittner János*, *Pohl Károly*, *Müller Károly* választmányi tagok és dr. *Dóczi Sámuel* szövetségi titkár.

Elmaradását kimentette: *Thék Endre* elnök, dr. *Sugár Ignác*, *Kókay Lajos* és *André István*.

Az augusztus 27-iki ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után jóváhagyólag vették tudomásul a közgyűlés elhalasztásáról, májusra történt kifizetéséről, az évi jelentés szétküldéséről, a számvizsgálók munkájáról és az Országos Ipar-egyesület kisipari szakosztályától érkezett meghívásról szóló elnöki jelentéseket. Az utóbbival kapcsolatban az ülés kimondotta, hogy